

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 22.12.2006
KOM(2006) 862 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG,
REGIONSUDVALGET OG DEN EUROPÆISKE CENTRALBANK**

Fem år med eurosedler og euromønter

{SEK(2006) 1786}

DA

DA

1. INDLEDNING

Euroen blev indført som fælles valuta i elleve EU-medlemsstater den 1. januar 1999 og i Grækenland den 1. januar 2001. I dagligdagen forløb denne betydningsfulde begivenhed til en vis grad ubemærket, fordi forbrugerne i de tolv berørte lande fortsatte med at benytte de nationale sedler og mønter i betalingstransaktioner. Frem til udgangen af 2001 kunne euroen kun benyttes som kontopenge, f.eks. til check eller bankoverførsler i euro, selv om kun få benyttede sig af denne mulighed fra begyndelsen.

Fra og med den 1. januar 2002 blev eurosedler og euromønter sat i omløb, og euroen blev en håndgribelig realitet for mere end 300 millioner borgere i euroområdet, som tilsammen gennemfører omkring 300 milliarder detailbetalingstransaktioner hvert år, hvoraf mere end 80 % betales kontant. Efter en gnidningsløs og velforberedt overgang til euroen er den samlede udestående værdi af eurosedler næsten tredoblet (fra 221 mia. EUR i januar 2002 til 595 mia. EUR ved udgangen af 2006), mens den for euromønters vedkommende er steget mere moderat (fra 13,0 mia. EUR den 1. januar 2002 til 17,6 mia. EUR)¹.

Borgerne i nabolande eller tilgrænsende regioner, især hvor euroen benyttes til betalingstransaktioner og/eller opsparingsformål, og på mange turistdestinationer over hele verden har også stiftet bekendtskab med den fælles valuta. Skøn fra Den Europæiske Centralbank (ECB) viser, at mellem 10 og 20 % af den samlede værdi af eurosedler i omløb på nuværende tidspunkt befinder sig uden for euroområdet.

Konter i euro er blevet godt accepteret i de tolv lande i euroområdet, når man tager i betragtning, at befolkningerne ikke blot skulle vænne sig til det nye sæt eurosedler og euromønter, som typisk havde en forskellig struktur i pålydender end den valuta, de afløste, men også til den nye pris- og værdiskala.

Denne meddelelse ledsages af et arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene, som giver mere detaljerede oplysninger om de hovedspørgsmål, der behandles i meddelelsen.

2. OPLYSNING SPILLER FORTSAT AFGØRENDE ROLLE

Ifølge opinionsundersøgelser² gennemført af Kommissionen mangler der stadig konkret oplysning om euroen på bestemte områder. På andre områder er visse misopfattelser fortsat udbredte. Dette tyder på, at der er behov for en fornyet indsats for at informere den brede offentlighed i EU om euroen.

¹ Baseret på tal fra Den Europæiske Centralbank. De seneste tal vedrører oktober 2006.

² Se Flash Eurobarometer 193, "Euroområdet, fem år efter indførelsen af den fælles EU-valuta", der blev gennemført i september 2006, og Flash Eurobarometer 191, "Indførelse af euroen i de nye medlemsstater", der blev gennemført i september 2006.

Manglende kendskab til bestemte fordele ved euroen

Nogle af de konkrete fordele ved euroen er ubekendt af størstedelen af borgerne i euroområdet. F.eks. er kun omkring en fjerdedel eller derunder af borgerne i euroområdet (23 %) klar over, at der ikke opkræves nogen ekstraomkostninger eller gebyrer, når man hæver penge med et hævekort i et andet land i euroområdet, eller når man betaler med et hævekort (27 %) eller effektuerer en bankoverførsel (16 %) i euroområdet.

Behovet for oplysning er endnu højere i de nye medlemsstater, som alle vil deltage i euroområdet i fremtiden, og hvor flertallet i befolkningerne betragter sig selv som dårligt informeret. Samtidig viser opinionsmålinger konsekvent, at dårligt informerede borgere er tilbøjelige til at være de mest skeptiske og ængstelige omkring den fremtidige indførelse af euroen.

Vedvarende misopfattelser

På andre områder er der fortsat visse misopfattelser. F.eks. tror et stort flertal (93 %) af respondenterne i euroområdet, at euroens indførelse har øget prisstigningerne. Denne misopfattelse har smittet af på de fremtidige deltagere i euroområdet, idet gennemsnitligt 45 % af respondenterne i de ti senest tiltrådte medlemsstater mener, at den fremtidige indførelse af euroen i deres land vil føre til højere inflation. Dette strider mod ECB's hårde kendsgerninger, idet den årlige inflation i euroområdet har ligget under 2,4 % siden indførelsen af euroen i 1999.

Dobbelt prisangivelse kan virke mod hensigten

Den samme undersøgelse viser en støt fremadskridende, men forholdsvis langsomt forløbende udvikling hen imod at tænke i euro. I forbindelse med de daglige indkøb foretager et klart flertal (57 %) af befolkningerne i euroområdet udregninger i euro, mens en ud af fem stadig foretager udregninger i den tidligere nationale valuta. I forbindelse med større exceptionelle indkøb, f.eks. af en bil eller et hus, foretager de fleste mennesker stadig udregninger i den tidligere nationale valuta (40 % i gennemsnit) sammenlignet med blot 29 %, som tænker i euro.

Efter fem års mental tilpasning til euroen kan Kommissionen kun gentage sin tidligere anbefaling³ om, at al dobbelt prisangivelse, som stadig forekommer i euroområdet (undtagen i Slovenien), bør standses hurtigst muligt. Dobbelt prisangivelse er en hjælp for forbrugerne i de tidlige faser af overgangen til euroen, men virker mod hensigten på et vist stadium, da den giver forbrugerne mulighed for fortsat at foretage udregninger i den nationale valuta og derved forsinkes den mentale omstilling til den nye pris- og værdiskala.

³ Se KOM(2002) 747 endelig af 19.12.2002: "Indførelse af eurosedler og -mønter: et år senere".

3. EUROSEDLERNE OG EUROMØNTERNE – FREMTIDIGE PERSPEKTIVER

3.1. De generelle rammer

Både eurosedlerne og euromønterne er lovlige betalingsmidler i alle landene i euroområdet. Det er ECB, der er eneansvarlig for fremstillingen og udstedelsen af eurosedlerne. EF-traktaten opstiller anderledes rammer for euromønternes vedkommende, idet det er medlemsstaterne og ikke ECB, der er ansvarlige for fremstillingen og udstedelsen af euromønterne, hvilket hjælper med til at forstå, hvorfor euromønterne har nationale kendetegn. Både eurosedlerne og euromønterne sættes i omløb af de nationale centralbanker i euroområdet.

Fremstillingen af euromønter er underlagt national beslutningskompetence og organiseres på nationalt plan og henhører typisk under hver enkelt national mønts ansvar undtagen i lande, som ikke har en mønt, og som bestiller mønter fra andre producenter.

Forskellen mellem eurosedlerne og euromønterne gælder også de monetære indtægter, som udstedelsen af kontanter i euro afstedkommer (se 3.5 nedenfor), og som tilfalder Eurosystemet for sedlernes vedkommende og medlemsstaterne for mønternes vedkommende.

3.2. De fremtidige eurosedler og euromønter – fremtidige tilpasninger og mulige forbedringer

Eurosedlerne og euromønterne er produktet af en søgen efter løbende forbedring, især i henseende til kvalitet, pålidelighed og brugervenlighed. Antallet af afslørede forfalskede eurosedler og euromønter er yderst lavt i forhold til antallet af sedler og mønter i omløb og klart lavere end for amerikanske dollarsedler.

Eurosedler

Hvad eurosedlerne angår, begyndte ECB at forberede næste seddelserie allerede kort tid efter, at kontanter i euro var blevet sat i omløb, ikke mindst for løbende at sikre de allersæneste sikkerhedskarakteristika, så sedlerne hele tiden yder god beskyttelse mod forfalskning. Det første pålydende i den nye seddelserie ventes udstedt hen imod udgangen af indeværende årti og vil med et vist tidsinterval blive efterfulgt af de øvrige pålydender.

Euromønter – den nationale side

For at sikre sammenhæng i euromøntsystemet besluttede Rådet i 2003, at den nationale standardside af euromønterne i omløb skulle forblive uændret ("moratorium") frem til udgangen af 2008⁴. Det var dog tilladt medlemsstaterne at udstede 2-eurojubilæumsmønter for at fejre særlige begivenheder på betingelse af, at der gjaldt visse restriktioner med hensyn til mængde og hyppighed. Sådanne jubilæumsmønter er normale mønter i omløb bortset fra, at de har en anderledes national side, der fejrer en bestemt begivenhed. Medlemsstaterne må også udstede euromønter til samlerbrug, f.eks. i ædle metaller, men disse er kun lovligt betalingsmiddel i det udstedende land og er ikke bestemt til at sættes i omløb.

⁴ Undtagen hvis det statsoverhoved, der er afbildet på en mønt, udskiftes.

Rådets fremtidige beslutning om den nationale side af euromønterne i omløb, som skal træffes, inden moratoriet udløber ved udgangen af 2008, er meget vigtig og bør forberedes omhyggeligt. Kommissionen vil i løbet af 2007 iværksætte en opinionsundersøgelse hos befolkningerne i euroområdet for at indsamle folks synspunkter og præferencer på dette felt.

Euromønter – den fælles side

De fem højeste pålydender, som tidligere havde et kort over Europa på den fælles side afbildende landene i det tidligere EU-15, er blevet ændret. Slovenien vil blive det første land, der indfører mønter med en ny fælles side fra og med den 1. januar 2007. Omstillingen til ny møntfremstilling i de tolv lande i euroområdet fra den første bølge er for øjeblikket under forberedelse. De fleste af dem vil gå over til den nye fælles side allerede i løbet af 2007, mens nogle få andre følger efter senest i 2008.

3.3. Seddel- og møntfremstilling og -oplagring – øget effektivitet

Fremstillingen af eurosedler foregår decentralt ved en fælles indsats for at opnå større effektivitet gennem stordriftsfordele. Dette indebærer, at ECB årligt tildeler fremstillingen til de nationale centralbanker i euroområdet, hvorved hvert pålydende fremstilles af et begrænset antal trykkerier, og hver national centralbank kun har ansvaret for at fremstille én eller nogle få pålydender. Logistiske lagre og et fælles strategisk lager af eurosedler, Eurosystem Strategic Stock (ESS), sikrer kontinuiteten i forsyningen af eurosedler. Lagrene benyttes bl.a. til at levere den mængde eurosedler, der fra begyndelsen er nødvendige for overgangen i medlemsstater, der tilslutter sig euroområdet, som det er tilfældet med Slovenien den 1. januar 2007. ECB har endvidere vedtaget retningslinjer for indførelse af en fælles Eurosystem-udbudsprocedure ("single Eurosystem tender procedure" (SETP)) for levering af sedler, som senest vil blive taget i brug i 2012.

Euromøntfremstillingen henhører under den nationale kompetence. Eftersom beslutningerne træffes decentralt, giver man samtidig afkald på nogle af de fordele og effektivitetsgevinster, der følger af en fælles indsats, især samordningen af fremstillingen og/eller oplagringen. F.eks. udelukker de gældende regelrammer ikke, at nogle lande kan beslutte at fremstille ekstramønter, selv om andre lande har overskudslagre af det samme pålydende. Mulighederne for forbedring kunne derfor undersøges, især hvad angår de tre mindste pålydender (1-, 2- og 5-eurocent), som tilsammen tegner sig for gennemsnitligt ca. 80 % af al ny møntfremstilling. De genererer ringe monetære indtægter, og fremstillingsomkostningerne og de tilhørende udgifter (transport, emballering osv.) er høje i forhold til deres pålydende. Da de forskellige nationale sider til en vis grad udgør en hindring for udveksling eller overførsel af møntlagre mellem landene og muligvis også for øget effektivitet i massefremstillingen, vil nogle medlemsstater eventuelt være villige til at overveje muligheden af at benytte en national "standardside" på de små mønter for at dække en del af deres behov for de tre laveste pålydender. Yderligere muligheder for at skabe og/eller udnytte synergier inden for møntfremstillingen og -oplagringen bør undersøges, ikke mindst i samarbejde med ECB, således at man kan udnytte ECB's erfaring på dette område.

3.4. Fælles udgifter i tilknytning til euromøntsystemet

Visse elementer i euromøntsystemet kræver en fælles og koordineret indsats fra alle euromedlemsstaternes side, bl.a. inden for forskning og udvikling, informationsudveksling osv. Af rent praktiske grunde forekommer det mere hensigtsmæssigt og effektivt at finansiere sådanne fælles aktiviteter over et fælles budget (som det er tilfældet med tilsvarende

aktiviteter vedrørende eurosedlerne, som finansieres af ECB) i stedet for at skulle indsamle forskellige nationale bidrag, før fælles foranstaltninger kan gennemføres eller endog overvejes. Muligheden for at indføre en særlig budgetpost på EU-budgettet til euromøntprojekter og –aktiviteter af fælles interesse bør derfor undersøges.

3.5. Monetære indtægter fra eurosedlerne og euromønterne

Kontanter i omløb udgør en indtægtskilde (almindeligvis benævnt monetære indtægter eller profit ved møntudstedelse) for den udstedende myndighed. For eurosedlernes vedkommende lægges disse indtægter sammen og fordeles derefter mellem de nationale centralbanker i euroområdet efter en særlig fordelingsnøgle baseret på hvert lands BNP og folketal. Situationen er anderledes for euromønternes vedkommende, fordi indtægterne (som stort set svarer til møntens pålydende minus udgifterne til fremstilling og sætten i omløb) tilfalder det land, der har udstedt mønten. Denne fremgangsmåde skulle være lige så tilfredsstillende, forudsat at der ikke overføres store "nettostrømme" af euromønter mellem medlemsstaterne (f.eks. systematiske møntstrømme til eller fra bestemte lande), i hvilket tilfælde det vil være nødvendigt at overveje at foretage visse (specifikke eller generelle) tilpasninger til det nuværende system.

3.6. Rammer for beskyttelse af euroen mod forfalskning

Indførelsen af eurosedler og euromønter, der er i omløb i tolv medlemsstater og i en række tredjelande, krævede en koordineret indsats for at beskytte valutaen mod forfalskning, som rakte ud over de nationale rammer.

Mens medlemsstaterne fortsat er hovedansvarlige for at sikre beskyttelsen af euroen, er der blevet oprettet et tværnationalt samarbejde til støtte for kampen mod forfalskning. Ansvar for dette er delt mellem Europa-Kommissionen/Det Europæiske Kontor for Bekæmpelse af Svig (OLAF,) ECB, Europol, Eurojust og Interpol.

Som grundlag herfor er der indført effektive retlige rammer på EU-plan for at højne det generelle beskyttelsesniveau og harmonisere medlemsstaternes lovgivning på området. De nationale seddelanalysecentre (NAC) og møntanalysecentre (CNAC) arbejder tæt sammen med ECB's seddel- og møntanalysecenter ("Counterfeit Analysis Centre" (CAC)) og Kommissionens/OLAF's Europæiske Tekniske og Videnskabelige Center (ETSC) for at identificere og analysere falske eurosedler og euromønter og tage dem ud af omløb, samtidig med at der er truffet foranstaltninger til at færdiggøre og opnå en passende grad af harmonisering i de strafferetlige sanktioner.